

KRÓNKA

HADI ÁLLAPOT. Felesleges erősítgetnünk, hogy a háború szele a magyar haza minden intézményét, vállalatát, s így nem csekély mértékben bennünket is érinti. Munkatársaink egy része, köztük Sztrakoniczky Károly dr., Lengyel Géza, Csányi Károly, Szécsén Ferenc, művész-munkatársaink közül Muhírs Sándor, Bokros Ferenc a tollat, illetőleg a rajzönt karddal cserélték fel, a reprodukáló intézetek üzemet munkás- és munkahiány miatt jóformán beszüntették, lapunk nyomdája, az Athenaeum, csak félnapon foglalkoztatja személyzetét, a külföldi szakfolyóiratok és postai küldemények elmaradnak, — szóval mindenfelől bajok merednek elénk. A hadi állapot következtében beállott nehézségek megbeszélése végett a Magyar Szakírók Egyesülete augusztus hó 4-én egybehívott ülésén a fennforgó bajokra való tekintettel egyhangúlag abban állapodott meg, hogy a szaklapok — egyelőre — redukált terjedelemben jelenjenek meg. Ennek nyomán lapjaink jó része felére, sőt negyedére csökkentette az ívek számát. Miután a Magyar Iparművészet szerkesztősége még a nyár elején elhatározta, hogy a német kiállításokról külön számot ad és az időközben beérkezett aktuális cikkekkel együtt a halaszthatatlan közlemények és képek terjedelme meghaladja a Magyar Iparművészet rendes füzetének ívszámát: ezért a Magyar Szakírók Egyesületének bennünket is érintő határozatára és a fennforgó nehézségekre való tekintettel ezt a füzetet kivételképpen kettős számként adjuk t. olvasóinknak azzal az ígérettel, hogy a háborús válság megszűnésével módját akarjuk ejteni az elmaradt íveknek pótlására. Reméljük, hogy a t. olvasóink — méltányolva a kényszerítő okokat, belenyugszanak intézkedéseinkbe.

HADI KÓRHÁZ AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLÁBAN. Szeptember hó 11-én nyílt meg az iparművészeti iskola II. emeleti termeinek egy részében elhelyezett hadi kórház, amelyben egyelőre 50

sebesültet ápolnak. A kórház berendezésének költségeit az iskola tanárainak, jelenlegi és volt növendékeinek adományaiból fedezik, a fenntartással járó szükségleteket pedig eddig társadalmi úton elégítette ki az iskola. Kívánatos volna az oly áldásos

új intézménynek pénzbeli és természetbeni adományokkal való hathatósabb támogatása. A kórház ügyeit egy Klebersberg Kúno dr. államtitkár elnöklésével megalakult bizottság intézi, melynek tagjai: Majovszky Pál dr., Radisics Jenő, Czakó Elemér dr. és Beretvás Hugó. Az igazgatást Szablya-Frischauf Ferenc és Fesztetics Pál gróf tanárok végzik. Pénztáros: Csermendy Elemér. Az iparművészeti iskola fennmaradt termeiben az oktatást a rendes időben kezdték meg. Az intézet napali és esti tanfolyamainak növendékei közül mintegy 200 végez hadiszolgálatot, ennek ellenére a tanulásra jelentkezőknek száma mégis megközelíti a háromszázat.

FEHÉRNEMŰGYŰJTŐ-ÉS VARRÓTEREM AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN.

A háborús bonyodalmak beálltával az Iparművészeti Múzeum igazgatósága átengedte nagy csarnokát a Dánielné Lamács Lujza vezetésével szervezkedett s jobbra fővárosi tanítónőkből álló, a magyarországi Vöröskereszt egyesületet támogató hölgybizottságnak, mely ott augusztus eleje óta igen eredményes, áldásos munkásságot fejt ki, hogy ellássa a harcoss és sebesült katonákat mindenfajta fehérneművel. A múzeum nagy udvara, amelybe még néhány héttel ezelőtt a gyermekművészeti kiállítás vonzotta a látogatókat, most lelkes nők munkatermévé vált, amelybe összehordják, javítják a használt fehérneműket, szabnak, varrnak, kötnek, horgolnak, rendezik és csomagolják a kórházak részére kért holmikat, kiadják az iskolákban feldolgozásra kerülő vásznakot, pamutot stb. Ezt a nemes hazaszeretettől vezetett önzetlen munkálkodást örökíti meg az utókor számára e füzetünk képmelléklete.

AGYERMEKMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁST az imént előadottak miatt le kellett szerelni. A társulat ennél fogva felkéri a kiállítókat, hogy tárgyaikat a hétköznapiok valamelyikén 9—1 óra közt vegyék át.

AZ ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉK végrehajtóbizottsága arról értesít bennünket, hogy az 1913. évi november 28-án hirdetett pályázat határidejét 1915 május hó 1-je déli 12 óráig meghosszabbította. A pályázati hirdetmény 2. pontját pedig olyképpen egészítette ki a bizottság, hogy minden pályázó művész a tulajdonképpeni emlékmű megoldásáról egy huszadnagyságú plasztikus mintában annyit mutasson be, amennyit pályaművének megértésére szükségesnek tart. A királyné alakjáról a minta az első határozat értelmében egyharmad nagyságban, — ellenben az esetleges mellékalakról szintén csak egyhuzad nagyságban mutatandó be.

A NŐI DIVAT FELSZABADULÁSA. Az e hasábjakon sokszor hangoztatott régi kívánság, úgy látszik, végre megvalósul. Világot rengető, háborús bonyodalmakra volt szükség, hogy az illetékes körök végre belássák azt az elemi igazságot, hogy nem kell okvetlenül Páris és London minden divathóbortját vakon követni, hanem minden nagy nemzet maga csinálhatja meg a maga divatját. A nődivatkiállítás, amelyet az O. M. Iparművészeti Társulat ez év őszére tervezett — mely azonban a bekövetkezett háborús válság miatt elmarad —, főprogramjának éppen azt valotta, hogy magyarművészeknek a divatsablontól eltérő egészen eredeti tervezeit akarja bemutatni s ezzel útját egyengeti egy önálló magyar divatnak. Nagyobb divatcégeink, mint értesülünk, máris komolyan foglalkoznak a francia és az angol divattól független női divatnak megállapításával. Hasonló törekvések vezetik a bécsi és berlini divatárúházakat is, így aztán remélhető, hogy valahára eltűnnek utcáinkról a hasított szoknyájú, tipegő lépésű s a francia kokottok öltözködését utánzó neveltséges női pojacák.

MŰZEÁLIS ÜGYEK

AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI MŰZEUM ÉS ISKOLA KÖNYVTÁRÁNAK 1913/14. ÉVI FORGALMA. A könyvtár október hó 15-én nyílt meg a közönség számára és hétköznapokon hétfő d. e. és szombat este kivételével d. e. 10—12-ig és este 6—8-ig; vasárnap és ünnepnapokon d. e. 10—12-ig állt a látogatók rendelkezésére. Bejárat nappal: Üllői-út 33 és este: Kinizsi-utca 51. sz. alatt. A művészetek iránt érdeklődők ebben az egyedüli iparművészeti könyvtárban az iparművészet minden szakmája irodalmának gazdag gyűjteményét találják, úgyszintén a hazai és külföldi szakbeli folyóiratok, fényképek, plakátok és negatívák. A kutatóknak a könyvtár iisziviselei mindenkor szívesen nyújtanak segédkezet és szolgálnak tanácsal a könyv kiválasztásában. A könyvtár használata: beiratkozás, ruhatár stb. díjtalan. A beiratkozás minden évben (szept.-jún.) újból kötelező.

A múlt iskolai évben 756-an váltottak állandó látogatásra jogosító igazolványt. A látogatók foglalkozásra nézve a következőképpen oszlottak meg: Iparművészettel egyetemesen foglalkozó látogatók: műszaki és iparművészeti rajzoló (20), mérnök (8), tanár (10), tanító (4), tanítónő (8), író (2). Iparművészettel szakszerűen foglalkozó látogatók: iparművész (16), iparművészeti iskolai növendék (228), műegyetemi hallgató (34), felső ipariskolai növendék (15), felső építőipariskolai növendék (28), iparrajziskolai növendék (8), képzőművészeti főiskolai hallgató (5). — Építészettel foglalkozók: építész (26). Szobrászattal foglalkozók: szobrászművész (19), kőfaragó (1). — Festészettel és dekoratív festészettel foglalkozók: festőművész (12), festőművész-növendék (7), szobafestő (9), címfestő (5). — Grafikus és sokszorosító művészettel foglalkozók: nyomdász (6), nyomdatulajdonos (2), fényképész

(4), litografus (2). — Textiliparral foglalkozók: női szabó (2), kárpitós (10), paszománykészítő (1). — Agyagiparral foglalkozók: kályhás (2). — Faiparral foglalkozók: asztalos (50), ács (1), intarsia-készítő (2). Könyvkötészettel és bőrmunkával foglalkozók: könyvkötő (7), bőrmetsző (2). — Nemes és más fémekkel foglalkozók: ötvös (7), rézöntő (2), bronzműves (1), lakatos (6), vasesztergályos (2), csillárkészítő (1), kovács (1), vésnök (6). — Foglalkozásra nézve nem iparművészeti szakkal foglalkozó látogatók: ügyvéd (5), orvos (3), gyógyszerész (1), hivatalnok (57), katona (2), színész (3), elektrotechnikus (2), kerttechnikus (2), kereskedő (3), gyáros (3), magánzó (4), fodrász (1). — Egyetemi hallgatók és egyéb fő- és középiskolai tanulók: orvostanhallgató (16), bölcsészethallgató (17), joghallgató (10), kereskedelmi iskolai növendék (20), keleti akadémiai növendék (1), középiskolai tanuló (44).

A könyvtár a téli hónapokban és az esti nyitást alatt a leglátogatottabb, mint azt a következő statisztikai adatok mutatják:

Hónap	A látogatók száma		Összesen
	délelőtt	este	
Október	261	676	937
November	639	1088	1727
December	426	683	1109
Január	470	799	1269
Február	632	841	1473
Március	634	897	1531
Április	377	463	840
Május	388	559	947
Június	200	182	382
Összesen			10215

Míg 1911/12-ben 549 látogató 7901-szer, 1912/13-ban 667 látogató 8681-szer, addig 1913/14 iskolai évben 756 látogató 10215-ször vette igénybe könyvtárunkat.

Örömmel kell konstatálnunk, hogy a múlt iskolai évben — dacára annak, hogy a könyvtár átalakítási munkálatok miatt egy hónappal később nyílt meg a közönség részére — a látogatók száma feltűnően emelkedett.

IN MEMORIAM

DÓSA LUKÁCS †. Harmincnégy éves korában halt meg augusztus 15-én, Szolnokon, fiatal iparművészgardánk egyik tehetséges, törekvő tagja, aki tervezeivel több szép sikert ért el. Éveken át Fehérkuthi Bálinttal társulva dolgozgatott, legutóbb pedig a kassai áll. javítóintézet iparművészeti műhelyei részére készített rajzokat. Hosszú szenvedéstől váltotta meg a halál jeles iparművésziünket, ki csendes, szerény modorával és kiváló szakbeli készségével sok barátot és tisztelőt szerzett magának.

WILLIAM LOSSOW †. Lossow titkos tanácsosban Drezda nem csupán iparművészeti iskolájának érdemes igazgatóját veszi, hanem legtermékenyebb építészeinek egyikét is, kinek munkássága nagy hatással volt az új Drezda építészeti kialakulására. Sokáig elnöke volt a drezdai iparművészeti egyesületnek és mely vezetése alatt tekintélyes és nagy befolyású tényezőjévé vált a német iparművészetnek. Az iparművészeti iskolán 12 évig működött s nagy része van az intézet felvirágzásában. Utódává vejét, a bajor származású Karl Gross professzort nevezték ki, ki mint gyakorló iparművész és szakíró egyaránt igen érdemes munkásságot fejt ki.

SZAK- IRODALOM

BOROS RUDOLF: NŐIPARI DÍSZÍTŐRAJZ különös tekintettel a női fehérnemű és ruhanemű díszítésére. Rajzoktatási vezérfonal és példatár leányiskolák használatára. 96, részben többszínű mintalap, hozzátartozó szöveggel. Ára 25 korona. Kapható szerzőnél, Budapest, Rákóczi-tér 4-5. A vaskos mappát megtöltő, most megjelent díszítőtípusoknak szerzője már régebben érdemes munkásságot fejt ki a rajzpedagógiai irodalom terén s új művével is becsületos és komoly törekvéséről tesz tanúságot. A most közzébecsátott lapok túlnyomó részén díszítményi elemeket találunk, amelyekből ügyes, jóízű és a tervezésben jártas rajzos vagy kézimunkatanítónó tetszetős mintákat alakíthat.

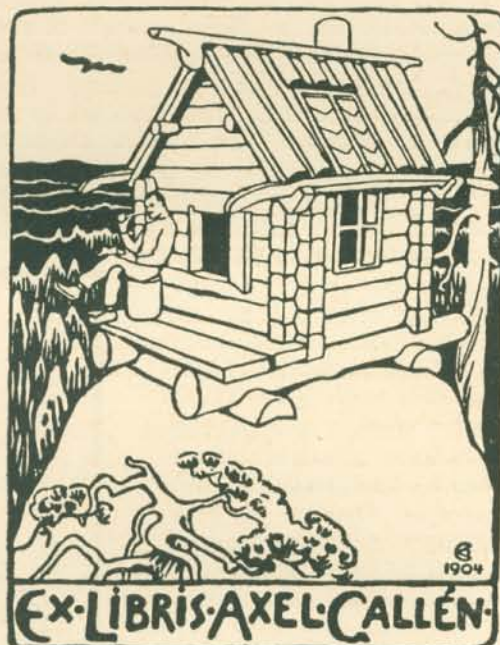
Előnye Boros művének abban van, hogy az elemeket jobbra egyes ismertebb technikák szerint válogatta össze, illetőleg csoportosította bizonyos munkanemekre (à jourózás, zsinórozás, applikálás, Madeira-hímzés stb.) való tekintettel. A kész tervezetek, amelyekkel az elemek alkalmazásának mikéntjét akarja érzékelteni a szerző, nem mindig sikerültek, ezért célszerűbb lett volna, ha kevesebb, de gondosabban megválogatott ilyen példákat csatol értékes elemgyűjteményéhez.

Ennek ellenére a mű kétségtelenül nyereséget jelent kézimunkatanításunk szegényes irodalma részére, ezért figyelmébe ajánljuk az érdekelt iskoláknak.

A STUDIO ezidei évkönyve a könyvművészettel foglalkozik. Az angol grafikusokon kívül német, francia, osztrák, magyar, svéd és amerikai művészekről mutat be a Year Book kisebb-nagyobb sorozatot, melyek mindegyikét külön cikk méltat. Bennünket különösen a

magyar rész érdekelt s kínosan lepelt meg, amidőn láttuk, hogy a közölt 12 kép közül hat, az erotikus rajzai révén bizonyos hírré vergődött Franz von Bayrostól ered. A magyar csoportot ismertető névtelen cikk szerzője — amennyiben ő végezte az anyaggyűjtést — nem tett jó szolgálatot a magyar művészetnek, amidőn nekünk teljesen idegen, a magyar művészettel sem érzelmi, sem tárgyi vonatkozásban nem levő műveket magyar cégér alatt mutat be. Azt sem tudjuk, honnan veszi a névtelen cikkíró, hogy a horvátországi születésű von Bayros márki úr magyar eredetű. Annyi bizonyos, hogy ez az első eset, hogy magyar művészek sorában látjuk a márki urat. De bizonyos az is, hogy sokkal szebben láttuk volna, ha édeskés rajzai helyett több elismert, jeles hazai művészünk grafikai munkáit közölte volna a Studio, amely kitűnő Nagy Sándorunk és Kós Károlyunk csak egy-egy illusztrációját és az iparművészeti iskolánk növendékeinek csupán négy betűvetési gyakorlatát méltatta még közlésre.

DER VERKEHR a címe a Deutsche Werkbund ezidei évkönyvének, mely a forgalom és a művészet kölcsönös vonatkozásairól szóló cikkeket és idevágó sok érdekes, művészi képet foglal magában. Az évkönyvet a legjelesebb német szakírók írták és iparművészek, köztük P. Jessen, P. Behrens, A. Endell, K. E. Osthaus, Neumann, B. Paul, R. Bosselt stb. A cikkek jobbra oly terepmok felé akarják terelni a komoly művészi tevékenységet, amelyeken eddig jobbra csak

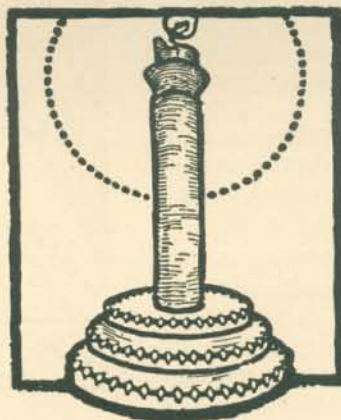
Axell Gallén-Kalela

a hivatalos művészet szokványszerűsége uralkodott. Meggyőző hévvel követelnek teret a művészi találékonyságnak és tudásnak, hogy ezek érvényesülhessenek az utca és a terek művészi kiképzésében, a forgalmi eszközök készítésében, a pénzek és a levélbélyegek megtervezésében, szóval művészetet akarnak belevinni a forgalmi utak és eszközök sivár szürkeségébe. A Werkbund 1913—14. évi működéséről és az osztrák és a svájci Werkbundmozgalmakról szóló jelentések egészítik ki a választékos ízléssel megszerkesztett kötetnek tartalmát. Ára 3 márka.

FALKE, OTTO V. KUNSTGESCHICHTE DER SEIDENWEBEREI. I—II. Bd. Berlin, E. Wasmuth, 1913. Ára 115 márka. Falke, ki eddigi munkásságával különösen a keramikai irodalmat gazdagította jeles művekkel, jelen munkájával egy terjedelmes és belső értékénél fogva alapvető, hézagpótló művel gyarapította a textil-irodalmat. A mű kiadása elé a szakkörök nagy várakozással és remény-nyel tekintettek s nem csalódtak. A mű volta-képpen Julius Lessingnek 1900—1909-ig az állam támogatásával készült „Die Gewerbesammlung des Königlichen Kunstgewerbemuseums“ című tizenegy kötetből álló táblás műnek magyarázó szövegét foglalja magában. Lessing művének célja volt a középkor művészi szempontból jelentékenyebb szöve-teit lehető teljességgel elénk tárni s így az eredeti terven, mely csak a berlini ipar-művészeti múzeum gyűjteményére volt tekintettel, változtatni kellett és a nevezetesebb egyházi és múzeumi gyűjtemények anyagára is kiterjeszkedni. — Sens, Aachen, Siegburg, Cöln, Maastricht, Danzig, Halberstadt, Regens-burg, Brandenburg és a vatikáni Sancta Sanctorum selyem ereklyetakaróinak és mise-ruháinak, továbbá Lyon, London, Düsseldorf, Krefeld, Wien, Paris, Stralsund és Braun-schweig múzeumaiban található selyemszöve-tek tekintetbe vétele nélkül hiányos képét nyertük volna a selyemszövetek történeté-nek. Lessing a II. kötettől kezdve ezen gyűjteményekre is kiterjeszkedik. Falke kimerítően tárgyalja a középkor-t, mert a középkorban a selyem az egész műve-lődéstörténelemben jelentős szerepet játszott. A rene-szánsztól az újkorig a táblák-nak körülbelül egynegyede esik. A késői antik kortól a

reneszánszig terjedő évezredben a selyemszö-ve-tek összekötő kapocsként szolgáltak a keleti és a nyugati népek művészi formáinak kicseré-lésében. A selyemszövetekkel együtt a késői antik ornamentika Perzsiába került, a perzsa minták Bizáncba és Kínába, a kínaiaktól ismét visszakerült az izlam vidékére és Itáliába, mindentől az átvevők fantáziája által meg-terme-kenyítve. A középkor egyetlen műterméke sem vetekedhetik a síkdíszítmény forrásai tekintetében a selyemszövetek jelentőségével. A talányszerű kérdésekre Ázsia és Európa művészi kölcsönhatására nézve alig tudunk megfelelni a selyemszövetek behatóbb ismerete nélkül. Azért érezte a szakirodalom ré-góta oly műnek a hiányát, mely a középkori selyemszöveteket alaposan tárgyalja és viz-gálja. Élvezet követni a szerző fejtegetéseit, ki tisztán művészettörténeti vizsgálódásai mel-lelt a szövés technikai eljárásaiban és a mechanikai reprodukció feladataiban is tel-jes jártassággal bír s így a tárgyalt anyag fölött uralkodik. A pompásan reprodukált szöve-tek-et világos, meggyőző magyarázatai kísérik. A textil-irodalom gyűjteményes és speciális munkáinak sok tarthatatlan hipotézise, hamis következtetése évekre terjedő tudományos ku-tatása révén új megvilágításba került. Egészen új, valószínűbb kapcsokat tár elénk s tanulsá-gos képekben mutatja be a művelődéstörté-netileg és politikailag taglalt selyemszövetek művészettörténetét. A két kötet pótlólag hozza mindazon művészi tekintetben fontos selyem-szöveteket, melyek Lessing művéből kimarad-tak. Azonkívül sok táblát vesz át Lessingtől, úgy hogy ez a mű egymagában is teljesen önálló. Összehasonlításokat tesz az ötvös-ség, a keramika, a miniatűr és a festéssel, hiteles bizonyítékokat nyújt egyes díszít-mények, állatok, lovas ábrázolások eredete és formaváltozatai tekintetében. A síkdíszít-mény történetét is nyertük ezen művel. A Kelet és Nyugat, a buddhizmus, az antik, az izlam

és a keresztény világ kölcsönhatásait kimerítően tár-gyalja a 300 oldalú kivevő szövegben, melyet 612 ábra és számos színes tábla kísér. Az iparművész, a rajzoló új és becses, a fan-táziát megtermékenyítő mo-tívumokra s a sablonos min-tákat messzi felülmúló anya-got talál e jeles munkában. Falke jelen művét a szak-emberek elismeréssel és hálá-val fogják fogadni. sz. L.

ORSZÁGOS MAGYAR HÁZIIPARI
SZÖVETSÉG, BUDAPEST,
IV., KIGYÓ-TÉR 1.

ERZSÉBETHÁZAI, FELSOVIDÉKI, MATYÓ ÉS TEMESI HÍM-
ZÉSEK, ZSEBELYI, KALOTASZEGI SELYMES ÉS PAMUT
VARROTTASOK ÉS MÁRAMAROSI HÍMZÉSEK. TORONTÁLI
ÉS MÁRAMAROSI SZÖVÖTT SZÓNYEGEK. VERT, HORGOLT
ÉS RECECSIPKÉK. NÉPIES KÖEDÉNY ÉS AGYAGÁRÚK.
□□□□□□ MEZŐGAZDASÁGI HÁZIIPARI CIKKEK. □□□□□□

• THÉK •
ENDRE

BÚTOR-, ZONGORA-
ÉS ÉPÜLETMUNKÁK
GYÁRA R.-TÁRSASÁG

NAGY VÁLASZTÉK MŰVE-
SZIESEN KÉSZÍTETT BÚ-
TOROKBAN. □□□□□□ SAJÁT
GYÁRTMÁNYÚ ZONGO-
RÁK NAGY VÁLASZTÉK-
BAN, MELYEKÉRT A GYÁR
A LEGMESSZEBBMENŐ
JÓTÁLLÁST VÁLLALJA □□□
BUDAPEST, VIII.,
ÜLLŐI-ÚT 66.

Ujabbán jelent meg

AZ IPARMŰVÉSZEZET

• KÖNYVE •

HARMADIK (BEFE-
JEZŐ) KÖTETE.

Az Orsz. Magy. Iparművészeti Társulat megbízásából
szerkesztette sajtó alá rendezte

RÁTH GYÖRGY DIVALD KORNÉL

☞ 352 szöveggéppel és 75 műmelléklettel. ☞

A kötet tartalma: A fémek szerepe az
iparművészetben. Irta: Edvi Illés A.
Az ötvösség. Irta: Mihallik József.
A bronz és az ón. Irta: dr. Éber L.
A vasművesség. Irta: Csányi Károly.
A zománc. Irta: Mihallik József. Az
üveg. Irta: Divald Kornél. A könyv-
kötés. Irta: dr. Guylás Pál. Szövött
munkák. Irta: Mihallik Gyula és
Török Kálmán. Iparművészeti tőrök-
vések a huszadik században. Irta: dr.
Nádai Pál. ☞ ☞ ☞ ☞ ☞ ☞

A III. kötet ára 16 K. Mindhárom kötet ára díszköt. 48 K.

Az Iparm. Társulat tagjai a harmadik kötetet 11-50 K, mindhárom
kötetet 34-50 K kedvezményes áron kaphatják a Társulat Irodájában.

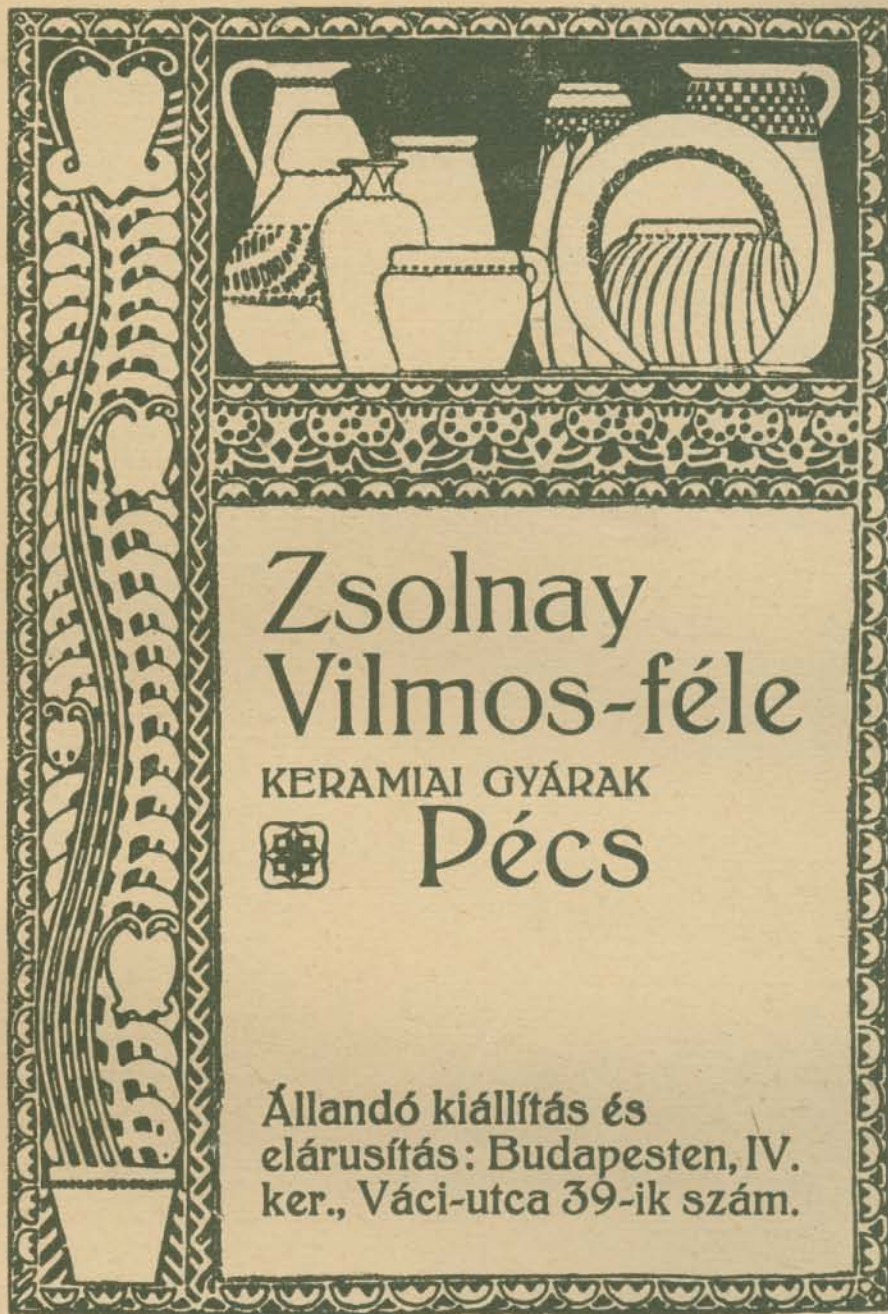
Kiadta az Athenaeum irodalmi és nyomdai részv.-társ.
Kapható minden könyvkereskedésben.

KÉPKIÁLLÍTÁS

MAGYAR FESTŐMŰVÉSZEK
EREDETI FESTMÉNVEINEK
* ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSA: *

VIII., RÖKK SZILÁRD UTCA 40.

** SZABAD BEMENET **
*** OLCSÓ ÁRAK ***

Zsolnay
Vilmos-féle
KERAMIAI GYÁRAK
 Pécs

Állandó kiállítás és
elárusítás: Budapesten, IV.
ker., Váci-utca 39-ik szám.

MAGYAR IPARMŰVÉSZEI

SZERKESZTI: GYÖRGY KÁLMÁN

KIADJA: AZ ORSZ. MAGY. IPARMŰVÉSZEI
TÁRSULAT. MEGJELENIK ÉVENTE TÍZSZER.
ELŐFIZETÉS IDJ. EGY. ÉVRE. 22. KOR.

XVII
ÉVF.

1941

9
SZÁM